Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 9 juni 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Immateriell och industriell äganderätt — Gemenskapens växtförädlarrätt — Förordning (EG) nr 2100/94 — Intrång — Rimlig ersättning — Ersättning för orsakad skada — Rättegångskostnader och andra kostnader”

I mål C-481/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberlandesgericht Düsseldorf (regional överdomstol i Düsseldorf, Tyskland) genom beslut av den 16 oktober 2014, som inkom till domstolen den 30 oktober 2014, i målet

Jørn Hansson

mot

Jungpflanzen Grünewald GmbH,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. L. da Cruz Vilaça samt domarna F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (referent) och M. Berger,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe

justitiesekreterare: handläggaren I. Illéssy,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 november 2015,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— J. Hansson, genom G. Würtenberger, Rechtsanwalt,

— Jungpflanzen Grünewald GmbH, genom T. Leidereiter, Rechtsanwalt,

— Europeiska kommissionen, genom B. Schima, F. Wilman, I. Galindo Martín och B. Eggers, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 4 februari 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: tyska.

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 227, 1994, s.1; svensk specialutgåva, område 3, volym 60, s. 196) och parlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45, och rättelse i EUT L 195, 2004, s. 16).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Jørn Hansson och Jungpflanzen Grünewald GmbH (nedan kallat Jungpflanzen), angående ersättning för skada som orsakats till följd av intrång i en växtsort för vilken gemenskapens växtförädlarrätt beviljats.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 2100/94

3 Enligt artikel 11 i förordning nr 2100/94 tillkommer rätt till gemenskapens växtförädlarrätt ”förädlaren”, det vill säga ”den person som förädlat, eller upptäckt och utvecklat sorten, eller den till vilken rätten har övergått”.

4 Artikel 13 i denna förordning, med rubriken ”Rättigheter i samband med gemenskapens växtförädlarrätt och förbjudna åtgärder”, har följande lydelse:

”1. Gemenskapens växtförädlarrätt skall ha den verkan att innehavaren eller innehavarna av gemenskapens växtförädlarrätt, nedan kallat ’rättsinnehavaren’, har rätt att utföra de åtgärder som fastställs i punkt 2.

2. Utan att påverka tillämpningen av bestämmelserna i artiklarna 15 och 16 skall följande åtgärder kräva tillstånd från rättsinnehavaren när de avser sortbeståndsdelar eller skördat material av den skyddade sorten, båda nedan kallade material:

a) Produktion eller reproduktion (förökning).

b) Behandling med avseende på förökning.

c) Erbjudande till försäljning.

d) Försäljning eller annan form av saluföring.

…

Rättsinnehavaren kan göra sitt tillstånd avhängigt villkor och begränsningar.

…”

5 I artikel 94 i denna förordning, som rör vilka civilrättsliga krav som kan framställas vid obehörig användning av en växtsort, föreskrivs följande:

”1. Den person som

a) utför en av de åtgärder som fastställs i artikel 13.2 utan att vara berättigad därtill avseende en sort för vilken gemenskapens växtförädlarrätt beviljats,

…

kan av rättsinnehavaren stämmas för att upphöra med överträdelsen eller betala rimlig ersättning, eller bådadera.

2. Den som handlar avsiktligt eller försumligt skall dessutom vara förpliktad att ersätta rättsinnehavaren för eventuell ytterligare skada som uppstått på grund av åtgärden i fråga. Vid ringa försumlighet kan sådana krav sänkas i förhållande till graden av ringa försumlighet, dock inte i sådan utsträckning att de blir lägre än den fördel som den överträdande parten haft till följd av överträdelsen.”

6 Kompletterande tillämpning av nationell lagstiftning beträffande överträdelse regleras i artikel 97 i nämnda förordning, i vilken följande föreskrivs:

”1. Om den part som är ansvarig enligt artikel 94 genom överträdelsen uppnått en vinst på bekostnad av rättsinnehavaren eller en licensinnehavare, skall de domstolar som är behöriga enligt artiklarna 101 och 102 tillämpa den nationella lagstiftningen, inklusive internationell privaträtt, vad gäller ersättning.

…”

Direktiv 2004/48

7 I skäl 17 i direktiv 2004/48 anges att ”[b]eslut om de åtgärder, förfaranden och sanktioner som anges i detta direktiv bör i varje enskilt fall ske så att vederbörlig hänsyn tas till omständigheterna i det enskilda fallet, inklusive särdragen hos de olika typerna av immateriella rättigheter och, när det är lämpligt, om intrånget har begåtts avsiktligt eller oavsiktligt.”

8 I skäl 26 i detta direktiv anges följande:

”För att rättighetshavaren skall erhålla ersättning för den faktiska skada som har orsakats av ett intrång som har begåtts trots att intrångsgöraren visste eller rimligen borde ha vetat att det utgjorde ett intrång, bör skadeståndet fastställas med beaktande av alla relevanta aspekter, såsom rättighetshavarens inkomstförlust, den otillbörliga vinst som intrångsgöraren har gjort och, i förekommande fall, ideell skada som rättighetshavaren har lidit. Om det exempelvis är svårt att fastställa omfattningen av den faktiska skadan, bör skadeståndet i stället kunna fastställas på grundval av faktorer som t.ex. de royalties eller avgifter som skulle ha utgått om intrångsgöraren hade begärt tillstånd att utnyttja rättigheten. Syftet är inte att införa ett straffliknande skadestånd, utan att införa en möjlighet till ersättning baserad på en objektiv beräkningsgrund som samtidigt beaktar rättighetshavarens kostnader, t.ex. kostnader för identifiering och utredning.”

9 I artikel 2.1 i direktiv 2004/48 föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar de medel som föreskrivs eller kan komma att föreskrivas i gemenskapslagstiftningen eller i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa medel är gynnsammare för rättighetshavaren, skall de åtgärder, förfaranden och sanktioner som föreskrivs i detta direktiv vara tillämpliga, i enlighet med artikel 3, vid varje intrång i de immateriella rättigheter som följer av gemenskapsrätten och/eller den berörda medlemsstatens nationella rätt.”

10 I artikel 13 i direktiv 2004/48, som har rubriken ”Skadestånd”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att de behöriga rättsliga myndigheterna, efter ansökan från den skadelidande parten, förpliktar den som har begått immaterialrättsintrång och som visste eller rimligen borde ha vetat att han eller hon ägnade sig åt intrångsgörande verksamhet, att betala ett skadestånd till rättighetshavaren som är lämpligt i förhållande till den faktiska skada som denne har orsakats till följd av intrånget.

När de rättsliga myndigheterna fastställer skadeståndet

a) skall de beakta alla relevanta omständigheter, såsom de negativa ekonomiska konsekvenserna, däribland utebliven vinst, för den skadelidande parten, den otillbörliga vinst som intrångsgöraren har gjort och, där så är lämpligt, omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse, såsom ideell skada som rättighetshavaren har förorsakats genom intrånget,

eller

b) kan de, som ett alternativ till a) där så är lämpligt, fastställa skadeståndet till ett engångsbelopp på grundval av sådana faktorer som åtminstone det belopp som skulle ha betalats i royalty eller avgift om intrångsgöraren hade begärt tillstånd att nyttja den immateriella rättigheten i fråga.

2. För de fall då en intrångsgörare har begått ett immaterialrättsintrång utan att ha vetat eller rimligen borde ha vetat om det, får medlemsstaterna föreskriva att de rättsliga myndigheterna får förordna om återbetalning av vinst eller betalning av skadestånd som kan vara fastställt i förväg.”

11 I artikel 14 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet och andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten, i allmänhet ersätts av den förlorande parten om det inte är oskäligt.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

12 Jørn Hansson är sedan år 1999 innehavare av gemenskapens växtförädlarrätt EU 4282, som har beteckningen ”Lemon Symphony” och tillhör arten Osteospermun ecklonis.

13 Jungpflanzen odlade och sålde, under åren 2002–2009 blomsorten SUMOST 01 under beteckningen ”Summerdaisy’s Alexander”.

14 Jørn Hansson ansåg att dessa två beteckningar i själva verket utgjorde en och samma blomsort. Han yrkade därför att Landgericht Düsseldorf (regional domstol i Düsseldorf, Tyskland) interimistiskt skulle förbjuda Jungpflanzen att sälja sistnämnda sort. Yrkandet ogillades såväl i denna domstol som, efter överklagande, i Oberlandesgericht Düsseldorf (regional överdomstol i Düsseldorf, Tyskland). Som skäl angavs att Jørn Hansson inte hade styrkt intrång i sorten med beteckningen ”Lemon Symphony”.

15 Vid prövningen av målet i sak förpliktades emellertid Jungplanzen att ersätta Jørn Hansson för den skada som försäljningen av blommor med beteckningen ”Summerdaisy’s Alexander” hade orsakat, då den inneburit intrång i rätten till nämnda sort.

16 Vad gäller ersättningsbeloppet beviljades Jørn Hansson i första instans, av Landgericht Düsseldorf (regional domstol i Düsseldorf), med stöd av artikel 94 i förordning nr 2100/94, ersättning med 66 231,71 euro, jämte ränta, motsvarande det belopp han hade krävt i form av royalties som Jungpflanzen borde ha betalat honom för de 1 512 630 rotplantor av den skyddade växtsorten som företaget hade sålt mellan åren 2002 och 2009.

17 Nämnda domstol biföll emellertid inte Jørn Hanssons övriga yrkanden, avseende en tilläggsavgift till royaltyn motsvarande halva det belopp som krävts i royalties, det vill säga 33 115,89 euro, jämte dröjsmålsränta, samt ersättning för kostnader för förfarandet med ett belopp på 1 967, 35 euro, jämte dröjsmålsränta till samma räntesats. Domstolen i fråga fann bland annat att Jørn Hansson inte hade rätt att yrka ersättning i form av en tilläggsavgift för intrång som motparten i det nationella målet skulle förpliktas att betala, eftersom det varken i förordning nr 2100/94, i direktiv 2004/48 eller i den interna rättsordningen föreskrivs någon möjlighet att döma ut skadestånd av straffliknande karaktär.

18 Båda parter har överklagat detta avgörande till den hänskjutande domstolen.

19 Det är enligt den hänskjutande domstolen utrett att Jungplanzen har begått ett intrång i den skyddade växtsort som avses i det nationella målet. Parterna är emellertid oeniga om vad som är en rimlig ersättning vid intrång och hur stor ersättning som ska utgå för den skada som uppstått enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94.

20 Oberlandesgericht Düsseldorf (regional överdomstol i Düsseldorf) är av den uppfattningen att den rimliga ersättningen ska fastställas med beaktande av den licensavgift som normalt skulle ha betalats till innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt med hänvisning till de licensavtal som faktiskt ingåtts under intrångsperioden.

21 Vad gäller tillämpningen av en tilläggsavgift för intrång är det enligt den hänskjutande domstolen osäkert huruvida artikel 94.1 i förordning nr 2100/94 kan utgöra rättslig grund för en automatisk höjning av den fastställda ersättningen med ett engångsbelopp.

22 Den anser emellertid att varje höjning borde göras med beaktande av egenskaperna hos den skyddade växtsort som varit föremål för intrång och av de praktiska konsekvenser som intrånget har medfört. Vidare ska, i den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, sedvanlig ränta ingå med ett tillägg av fem procentenheter, som ska tillämpas på den årliga ersättningen.

23 Den hänskjutande domstolen anser att Jungplanzen har agerat i ond tro och önskar därför vissa förtydliganden med avseende på beräkningsmetoderna för den ersättning som enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 ska utges till innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt för den skada som uppstått. I synnerhet uppstår frågan huruvida den licensavgift som tillämpas på marknaden i samma område kan användas som referens i det avseendet, och om denna avgift ska höjas med beaktande av egenskaperna hos den skyddade växtsort som varit föremål för intrång och de praktiska konsekvenser som intrånget har medfört.

24 Den hänskjutande domstolen anser, under alla förhållanden, att artikel 94.2 i denna förordning inte kan användas som rättslig grund för att höja tilläggsavgiften för intrång med ett engångsbelopp, eller för att förplikta intrångsgöraren att betala en ersättning som täcker samtliga de kostnader (resor, möten och tidsåtgång) som innehavaren av den skyddade växtsorten har haft i samband med såväl prövningen av målet i sak som det interimistiska förfarandet.

25 Mot denna bakgrund beslutade Oberlandesgericht Düsseldorf (regional överdomstol, Düsseldorf) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska – förutom den ’rimliga ersättning’ som en intrångsgörare ska betala till innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt enligt artikel 94.1 a i [förordning nr 2100/94] för att ha utfört en av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i nämnda förordning utan att vara berättigad därtill, och som fastställs med utgångspunkt i den licensavgift som tillämpas på marknaden i samma område för de åtgärder som avses i artikel 13.2 i [förordning nr 2100/94] – även ett tillägg för intrång i form av ett engångsbelopp alltid fastställas? Följer detta av artikel 13.1 andra meningen i [direktiv 2004/48]?

2) Ska den ’rimliga ersättning’ som en intrångsgörare ska betala till innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt enligt artikel 94.1 a i [förordning nr 2100/94] för att ha utfört en av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i nämnda förordning utan att vara berättigad därtill, fastställas med utgångspunkt i den licensavgift som tillämpas på marknaden i samma område för de åtgärder som avses i artikel 13.2 i [förordning nr 2100/94], i det enskilda fallet dessutom med beaktande av de överväganden och omständigheter som åberopas som grund för höjd ersättning nedan:

a) Den omständigheten att den skyddade sorten vid den aktuella tidpunkten hade, på grund av sina särskilda egenskaper, en unik ställning på marknaden, när den licensavgift som normalt tas ut på marknaden fastställs med hjälp av licensavtal och redovisningar som avser den skyddade sorten?

   Om denna omständighet ska beaktas i det enskilda fallet,

   får ersättningen då endast höjas om de egenskaper som ger den skyddade sorten dess unika ställning anges i sortbeskrivningen?

b) Den omständigheten att den berörda sorten redan hade saluförts med stor framgång när den sort som innebar intrång introducerades på marknaden, varigenom intrångsgöraren slapp kostnader för att själv introducera nämnda sort på marknaden, när den licensavgift som normalt tas ut fastställs med hjälp av licensavtal och redovisningar som avser den skyddade sorten.

c) Den omständigheten att intrånget i den skyddade sorten pågick längre och omfattade fler sålda enheter än genomsnittet.

d) Det övervägandet att intrångsgöraren – till skillnad från en licenstagare – inte behöver befara en situation där intrångsgöraren måste erlägga licensavgift (utan att kunna kräva tillbaka den), om den skyddade sorten skulle bli föremål för en ansökan om hävning varpå registreringen hävs.

e) Den omständigheten att intrångsgöraren – till skillnad från sedvanlig praxis för licenstagare – inte var skyldig att inge redovisning kvartalsvis.

f) Övervägandet att innehavaren av växtförädlarrätten bär den inflationsrisk som uppkommer genom att rättstvisten fortgår under avsevärd tid.

g) Det övervägandet att innehavaren av växtförädlarrätten tvingas driva en rättsprocess och därför – i motsats till när intäkter genereras genom licenser för den skyddade sorten – inte kan räkna med de intäkter som den skyddade sorten genererar.

h) Det övervägandet att innehavaren av växtförädlarrätten vid intrång i den skyddade sorten bär såväl den allmänna processrisk som alltid föreligger vid en rättstvist som risken att i slutändan inte kunna verkställa ett beslut om ersättning mot intrångsgöraren.

i) Det övervägandet att innehavaren av växtförädlarrätten, vid intrång i dennes växtförädlarrätt, genom intrångsgörarens egenmäktiga agerande berövas möjligheten att bestämma om intrångsgöraren över huvud taget ska få använda den skyddade sorten?

3) Ska den ’rimliga ersättning’ som en intrångsgörare enligt artikel 94.1 a i [förordning nr 2100/94] ska betala till en innehavare av gemenskapens växtförädlarrätt, för att ha utfört en av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i nämnda förordning utan att vara berättigad därtill, fastställas med tillägg av ränta till sedvanlig dröjsmålsräntesats på den årligen upplupna ersättningen, om det rimligen kan antas att förnuftiga avtalsparter skulle ha kommit överens om ett sådant villkor?

4) Ska – vid beräkningen av den skada som uppstått på grund av åtgärden i fråga och som en intrångsgörare ’dessutom [ska] vara förpliktad att ersätta’ innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt för enligt artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94], för att ha utfört en av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i nämnda förordning utan att vara berättigad därtill – den licensavgift som tillämpas på marknaden i samma område för [nämnda] … åtgärder … beaktas?

5) Om fråga 4 besvaras jakande:
   a) Ska – vid beräkningen, på grundval av en marknadsmässig licens, av den skada som en intrångsgörare ’dessutom [ska] vara förpliktad att ersätta’ enligt artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94] i det enskilda fallet – de överväganden och omständigheter som det redogörs för ovan under fråga 2 a–i, och/eller den omständigheten att innehavaren av växtförädlarrätten måste driva en rättsprocess och därför tvingas lägga egen tid på att utreda överträdelsen, anmäla ärendet och i sedvanlig omfattning genomföra undersökningar om intrånget i växtförädlarrätten, beaktas på ett sätt som motiverar en höjning av den licensavgift som tillämpas på marknaden?
   b) Ska – vid beräkningen, på grundval av den licensavgift som tillämpas på marknaden, av den skada som en intrångsgöraren ’dessutom [ska] vara förpliktad att ersätta’ enligt artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94] – ett tillägg för intrång i form av ett engångsbelopp alltid göras? Följer detta av artikel 13.1 andra meningen i [direktiv 2004/48]?
   c) Ska – vid beräkningen, på grundval av den licensavgift som tillämpas på marknaden, av den skada som en intrångsgörare ’dessutom [ska] vara förpliktad att ersätta’ enligt artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94] ränta på den årligen upplupna ersättningen läggas till, med tillämpning av sedvanlig dröjsmålsräntesats, om det rimligen kan antas att förnuftiga avtalsparter skulle ha kommit överens om ett sådant villkor?

6) Ska artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94] tolkas så, att den vinst som intrångsgöraren gör utgör en skada som vederbörande ’dessutom [ska] vara förpliktad att ersätta’ i den mening som avses i denna bestämmelse, utöver den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1 i [förordning nr 2100/94], eller utgör ersättningen för den vinst som en intrångsgörare som handlat avsiktligt ska utge, i den mening som avses artikel 94.2 första meningen i [förordning nr 2100/94], endast ett alternativ till den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1?

7) Utgör rätten till ersättning för skador enligt artikel 94.2 i [förordning nr 2100/94] hinder för nationella bestämmelser, enligt vilka innehavaren av en växtförädlarrätt inte har rätt till ersättning för kostnader som uppstår i ett interimistiskt förfarande angående intrång i vilket vederbörande, i ett slutligt beslut, förpliktas bära kostnaderna för nämnda förfarande, även om vederbörande därefter vinner talan i sak beträffande samma intrång?

8) Utgör rätten till ersättning för skador enligt artikel 94.2 i [förordning nr 2100/94] hinder för nationella bestämmelser, enligt vilka den intrångslidande parten inte kan få ersättning för den tid som har lagts ned på den utomrättsliga och rättsliga hanteringen av ett skadeståndskrav utanför de snäva gränserna hos ett förfarande för fastställande av rättegångskostnader, i den mån som tidsåtgången inte överskrider det normala?”

Prövning av tolkningsfrågorna

26 Den hänskjutande domstolen har ställt frågorna för att få klarhet i vilka principer som ska tillämpas för att fastställa och beräkna det skadestånd och den ersättning som ska utges enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94.

27 Vissa av frågorna rör själva karaktären av de två ersättningsformer som avses i denna artikel, medan andra rör mer specifikt vad som ska ligga till grund för beräkningen av dels den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1 i nämnda förordning, dels den ersättning för skada som innehavaren orsakats i den mening som avses i artikel 94.2.

28 Först ska de frågor som avser karaktären av de ersättningar som föreskrivs i artikel 94 i förordning nr 2100/94 prövas gemensamt. Därefter kommer EU-domstolen att precisera de faktorer som ska beaktas vid fastställandet av såväl en rimlig ersättning enligt punkt 1 i nämnda artikel, som skadeersättningen till innehavaren av en skyddad växtsort som blivit föremål för intrång, enligt punkt 2 i nämnda artikel.

De frågor som avser karaktären av de ersättningar som föreskrivs i artikel 94 i förordning nr 2100/94

29 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan, den femte frågan (punkt b) och den sjätte frågan för att få klarhet i huruvida artikel 94 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att den innebär att det skadestånd som tillerkänns i ersättning för den skada som sådan åtgärd som avses i artikel 13.2 har orsakat ska höjas med ett tilläggsbelopp för intrång. Vidare vill den få klarhet i huruvida denna artikel ska tolkas så, att den kan utgöra rättslig grund för att förplikta intrångsgöraren att ersätta den intrångslidande parten för de vinster som intrångsgöraren har gjort till följd av detta intrång.

30 För det första framgår det av lydelsen i artikel 94.1 och 94.2 i förordning nr 2100/94 att denna artikel endast avser ersättning för skada som innehavaren av en sort för vilken gemenskapens växtförädlarrätt beviljats har orsakats på grund av intrång i denna rättighet.

31 Artikel 94.1 i denna förordning har till syfte att ekonomisk kompensera för den fördel som intrångsgöraren har fått på grund av intrånget, vilken fördel motsvarar den avgift som vederbörande inte har betalat (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 juli 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 40). EU-domstolen har i det avseendet angett att det i denna bestämmelse endast föreskrivs att ersättning ska utges för utebliven betalning av en ”rimlig ersättning” i den mening som avses i denna bestämmelse (se dom av 5 juli 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 50)

32 Vidare rör artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 den skada som intrångsgöraren ”dessutom” är förpliktad att ersätta rättsinnehavaren för när det rör sig om ett ”avsiktligt eller försumligt” intrång.

33 Härav följer att artikel 94 i denna förordning skapar grund för en rätt till ersättning för innehavaren av en sort för vilken gemenskapens växtförädlarrätt har beviljats som inte bara är heltäckande utan dessutom vilar på saklig grund. Den ska nämligen enbart täcka den skada som intrångsgöraren har orsakat på grund av intrånget.

34 Artikel 94 i nämnda förordning kan således inte tolkas så, att den kan utgöra rättslig grund för att förplikta intrångsgöraren att till rättsinnehavaren utge ett skadestånd av straffliknande karaktär i form av ett engångsbelopp.

35 Den ersättning som ska utgå enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94 ska tvärtom så långt som möjligt exakt återspegla de faktiska och säkra skador som innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt har orsaktas på grund av intrånget.

36 En sådan tolkning överensstämmer för det andra med syftena med direktiv 2004/48, som föreskriver en minimistandard vad gäller säkerställandet av immateriella rättigheter i allmänhet.

37 Enligt skäl 17 i detta direktiv ska de ersättningar som föreskrivs i direktivet i varje enskilt fall fastställas så att vederbörlig hänsyn tas till omständigheterna i det enskilda fallet.

38 I skäl 26 i nämnda direktiv anges vidare att syftet med ersättningen inte är att införa ett straffliknande skadestånd.

39 I artikel 13.1 i direktiv 2004/48 slutligen anges att medlemsstaterna ska se till att de behöriga rättsliga myndigheterna, efter ansökan från den skadelidande parten, förpliktar intrångsgöraren att betala ett skadestånd till rättsinnehavaren som är lämpligt i förhållande till den faktiska skada som denne har orsakats till följd av intrånget.

40 Artikel 94 i förordning nr 2100/94 medger därför ingen möjlighet att förplikta en intrångsgörare att betala ett tillägg för intrånget i form av ett engångsbelopp, såsom den hänskjutande domstolen har beskrivit det. Ett sådant tillägg avspeglar nämligen inte med nödvändighet den skada som innehavaren av en växtsort som blivit föremål för intrång har orsakats, även om direktiv 2004/48 inte hindrar medlemsstaterna från att införa åtgärder som innebär ett mer långtgående skydd.

41 Inte heller medger denna artikel någon möjlighet för innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt att kräva ersättning för de fördelar och vinster som intrångsgöraren har uppnått. Såväl den rimliga ersättningen, som den ersättning som ska utgå enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, ska nämligen fastställas i förhållande till den skada som den intrångslidande parten har orsakats och inte i förhållande till den vinst som intrångsgöraren har uppnått.

42 Även om det i artikel 94.2 i denna förordning hänvisas till ”den fördel som den överträdande parten haft”, föreskrivs det trots allt inte däri att denna fördel ska inkluderas som sådan i den ekonomiska ersättning som rättsinnehavaren faktiskt tillerkänns. Vidare ska det – vad gäller talan om ersättning för den fördel som intrångsgöraren har haft – understrykas att det i artikel 97 i förordning nr 2100/94 uttryckligen hänvisas till medlemsstaternas nationella lagstiftning.

43 Av det anförda följer att den första frågan, den femte frågan (under punkt b) och den sjätte frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 94 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att rätten till ersättning för innehavaren av en skyddad växtsort i vilken intrång gjorts omfattar samtliga skador som rättsinnehavaren har orsakats, utan att artikeln därvid kan utgöra grund för att förplikta intrångsgöraren att betala ett tillägg för intrånget i form av ett engångsbelopp, eller specifikt att ersätta den intrångslidande parten för de vinster och fördelar som intrångsgöraren har uppnått.

De frågor som avser metoderna för att fastställa ersättning i den mening som avses i artikel 94 i förordning nr 2100/94

Rimlig ersättning i den mening som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94

44 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan och den tredje frågan för att få klarhet i vilka faktorer som ska beaktas vid fastställandet av en rimlig ersättning enligt artikel 94.1 i förordning nr 2100/94. Nämnda domstol vill i synnerhet veta i vilken utsträckning vissa särskilda omständigheter ska beaktas i samband med denna bedömning.

45 Denna bestämmelse i förordning nr 2100/94 har till syfte att kompensera för den fördel som intrångsgöraren har fått på grund av intrånget, motsvarande en sådan avgift som intrångsgöraren, till förfång för rättsinnehavaren, inte har betalat (dom av den 5 juli 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 40).

46 EU-domstolen har redan slagit fast att denna bestämmelse syftar till att ersätta innehavaren av en gemenskapens växtförädlarrätt för den skada vederbörande har orsakats på grund av intrång i denna rättighet (dom av den 5 juli, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 36)

47 Den ”rimliga ersättningen” enligt denna bestämmelse ska därför beräknas utifrån avgiften för produktion under licens (dom av den 5 juli 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 37).

48 I det avseendet utgör – vid fastställande av den rimliga ersättning som ska utgå vid intrång – den avgift som tas ut för att få producera växtsorten under licens, i den mening som avses i artikel 14.3 i förordning nr 2100/94, en lämplig utgångspunkt för beräkningen.

49 Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida de omständigheter som specifikt anges i beslutet om hänskjutande motsvarar en sådan avgift som ska användas som referens vid fastställandet av en rimlig ersättning.

50 Det ankommer även på den hänskjutande domstolen att kontrollera om det i förekommande fall är rimligt att höja avgiftsbeloppet mot bakgrund av dessa omständigheter, med vetskap om att var och en av dessa omständigheter endast får beaktas en gång; annars finns det en risk för att den i artikel 94 i förordning nr 2100/94 angivna principen om en sakligt grundad och heltäckande ersättning åsidosätts.

51 EU-domstolen har under alla förhållanden fastställt att artikel 94.1 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att den endast föreskriver att en rimlig ersättning ska betalas vid rättsstridig användning av en växtförädlarrätt, utan att det föreskrivs någon ersättning för annan skada än den som följer av att nämnda ersättning inte har betalats, vilket innebär att kostnader för att kontrollera huruvida rättsinnehavarens växtförädlarrätt har respekterats inte ingår i detta belopp (se dom av den 5 juli 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkterna 50 och 51).

52 Av denna tolkning följer att en rimlig ersättning, enligt denna bestämmelse, täcker skador som har ett nära samband med den uteblivna betalningen av denna ersättning.

53 Bland dessa skador kan dröjsmålsränta ingå på grund av dröjsmål med betalningen av den avgift som normalt skulle ha betalats. Denna bedömning gör sig i än högre grad gällande när det rör sig om ett avtalsvillkor som förnuftiga och rationella avtalsparter skulle ha ingått, såvida inte sådan ränta ingår i den avgift som används som referens.

54 Den andra frågan och den tredje frågan ska således besvaras enligt följande. Begreppet ”rimlig ersättning” i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att det – förutom betalning av en sedvanlig avgift för produktion under licens – täcker samtliga skador som har ett nära samband med den uteblivna betalningen av denna avgift, vartill bland annat betalning av dröjsmålsränta hör. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra vilka omständigheter som innebär att nämnda avgift ska höjas, med vetskap om att var och en av dessa omständigheter endast får beaktas en gång vid bedömningen av vad som är en rimlig ersättning.

Ersättning för uppkommen skada enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94

55 Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan, den femte frågan (under punkterna a och c), den sjunde frågan och den åttonde frågan för att få klarhet i vilka faktorer som ska beaktas vid fastställandet av den skadeersättning som ska utgå enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94. Nämnda domstol vill i synnerhet få klarhet i huruvida avgiften för produktion under licens ska tjäna som referens vid bedömningen av hur stor ersättning som ska utgå på denna grund, och huruvida de rättegångskostnader som bestridits inom ramen för det interimistiska förfarandet och eventuella andra kostnader än rättegångskostnader kan inkluderas i denna ersättning.

56 Vad för det första gäller ersättningens omfattning, framgår det av punkterna 33–43 ovan att artikel 94 i förordning nr 2100/94 syftar till att skapa en heltäckande och sakligt grundad ersättning för de skador som innehavaren av den växtsort som varit föremål för intrång har orsakats. För att få denna ersättning måste rättsinnehavaren inkomma med uppgifter som visar att den skada som orsakats går utöver det som täcks av den rimliga ersättning som fastställs enligt punkt 1 i denna artikel.

57 Den sedvanliga avgiften för produktion under licens kan i det avseendet inte i sig läggas till grund för beräkningen av denna skada. En sådan avgift kan nämligen läggas till grund för beräkningen av den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, och har inte nödvändigtvis något samband med den skada som ännu inte har ersatts.

58 De omständigheter som motiverat en höjning av den sedvanliga avgiften för produktion under licens vid beräkningen av den rimliga ersättningen, kan under alla omständigheter inte beaktas en andra gång vid beräkningen av den ersättning som ska utgå enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94.

59 Vidare ankommer det på den hänskjutande domstolen att bedöma i vilken utsträckning de skador som innehavaren av en växtsort som varit föremål för intrång har gjort gällande kan bevisas med exakthet, eller om ett engångsbelopp ska utgå i syfte att så långt som möjligt avspegla uppkomna skador. I det sammanhanget kan dröjsmålsränta till sedvanlig räntesats tillämpas på ersättningsbeloppet om detta förefaller motiverat.

60 Vad för det andra beträffar vad som avses med ersättningsgilla skador, påpekar EU-domstolen att artikel 94 i förordning nr 2100/94 inte ger någon vägledning i det avseendet. I avsaknad av mer detaljerade uppgifter om gällande nationella bestämmelser på området, ska det emellertid understrykas att det i artikel 14 i direktiv 2004/48 anges att kostnader för förfarandet som har åsamkats den vinnande parten i allmänhet ersätts av den förlorande parten.

61 Vad gäller kostnaderna i samband med det interimistiska förfarande som föregick förfarandet i det nationella målet, framgår det av beslutet om hänskjutande att käranden förpliktades att ersätta rättegångskostnaderna. Det finns således ingenting som hindrar att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs att dessa kostnader ska ersättas i samband med bedömningen av den ersättningsgilla skadan enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94.

62 Vad vidare gäller andra kostnader än rättegångskostnader, bland annat för den tid som den intrångslidande parten har lagt ned för att göra gällande sina rättigheter med anledning av intrånget, har EU-domstolen funnit att artikel 14 i direktiv 2004/48 syftar till att förstärka skyddet för immateriella rättigheter, genom att undvika att en skadelidande avhålls från att väcka talan vid domstol i syfte att göra gällande sina rättigheter (se dom av den 16 juli 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 77).

63 Under dessa förhållanden ankommer det på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida den förutsägbara del av rättegångskostnaderna som den intrångslidande parten själv kan förpliktas att bära kan avhålla vederbörande från att göra gällande sina rättigheter vid domstol, med hänsyn till de belopp som vederbörande själv ska stå för i form av andra kostnader än rättegångskostnader och den nytta dessa kostnader haft i samband med huvudtalan om ersättning.

64 Den fjärde frågan, den femte frågan (under punkterna a och c), den sjunde frågan och den åttonde frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att skadeersättningen i denna bestämmelse ska fastställas med beaktande av de konkreta omständigheter som anförts i det avseendet av innehavaren av en växtsort i vilken intrång gjorts, vid behov med tillämpning av en schablonmetod för det fall dessa omständigheter inte är kvantifierbara. Bestämmelsen utgör inte hinder för att kostnader hänförliga till ett interimistiskt förfarande som ogillats inte ska ingå i bedömningen av skadan eller att andra kostnader hänförliga till prövningen av talan i sak än rättegångskostnader inte ska beaktas. Det är emellertid möjligt att underlåta att beakta

dessa kostnader endast om de rättegångskostnader som den intrångslidande parten ska bära inte innebär att vederbörande avhålls från att göra gällande sina rättigheter vid domstol, med hänsyn till de belopp som vederbörande själv ska stå för i form av andra kostnader än rättegångskostnader och nyttan av dessa kostnader i samband med huvudtalan om ersättning.

Rättegångskostnader

65 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) **Artikel 94 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt ska tolkas så, att rätten till ersättning för innehavaren av en skyddad växtsort i vilken intrång gjorts omfattar samtliga skador som rättsinnehavaren har orsakats, utan att artikeln därvid kan utgöra grund för att förplikta intrångsgöraren att betala ett tillägg för intrånget i form av ett engångsbelopp, eller specifikt att ersätta den intrångslidande parten för de vinster och fördelar som intrångsgöraren har uppnått.**

2) **Begreppet ”rimlig ersättning” i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att det – förutom betalning av en sedvanlig avgift för produktion under licens – täcker samtliga skador som har ett nära samband med den uteblivna betalningen av denna avgift, vartill bland annat betalning av dröjsmålsränta hör. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra vilka omständigheter som innebär att nämnda avgift ska höjas, med vetskap om att var och en av dessa omständigheter endast får beaktas en gång vid bedömningen av vad som är en rimlig ersättning.**

3) **Artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 ska tolkas så, att skadeersättningen i denna bestämmelse ska fastställas med beaktande av de konkreta omständigheter som anförts i det avseendet av innehavaren av en växtsort i vilken intrång gjorts, vid behov med tillämpning av en schablonmetod för det fall dessa omständigheter inte är kvantifierbara. Bestämmelsen utgör inte hinder för att kostnader hänförliga till ett interimistiskt förfarande som ogillats inte ska ingå i bedömningen av skadan eller att andra kostnader hänförliga till prövningen av talan i sak än rättegångskostnader inte ska beaktas. Det är emellertid möjligt att underlåta att beakta dessa kostnader endast om de rättegångskostnader som den intrångslidande parten ska bära inte innebär att vederbörande avhålls från att göra gällande sina rättigheter vid domstol, med hänsyn till de belopp som vederbörande själv ska stå för i form av andra kostnader än rättegångskostnader och nyttan av dessa kostnader i samband med huvudtalan om ersättning.**

Underskrifter